

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра історії, археології, інформаційної та архівної справи

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПОЛІТОЛОГІЯ

м.Кропивницький –2021

ЗМІСТ

1. Загальна інформація.
2. Анотація до дисципліни.
3. Мета і завдання дисципліни.
4. Формат дисципліни.
5. Результати навчання.
6. Обсяг дисципліни.
7. Ознаки дисципліни.
8. Пререквізити.
9. Технічне програмне забезпечення/обладнання.
10. Політика курсу.
11. Навчально-методична карта дисципліни.
12. Система оцінювання та вимоги.
13. Рекомендовані джерела інформації.

1 Загальна інформація

Назва дисципліни	Політологія
Викладач	Стежка Зоя Василівна, кандидат філософських наук, доцент кафедри історії, археології, інформаційної та архівної справи
Контактний телефон	050 9394358, 095-395-70-03
E-mail:	zoiastez@ukr.net
Консультації	<i>очні</i> – відповідно до затвердженого графіка консультацій; <i>онлайн</i> – е-листування, у месенджері (Facebook-Messenger), вебінари на платформі Zoom (за запитом здобувача вищої освіти)
Система дистанційного навчання	moodle.kntu.kr.uaDistancelearningCNTU

2. Анотація до дисципліни

Програма навчальної дисципліни «Політологія» відповідає кваліфікаційним вимогам підготовки бакалаврів усіх спеціальностей та всіх форм навчання.

Сучасна політологія – один із найважливіших здобутків людського розуму, теоретичне відображення політичної діяльності, без якої до певної міри неможливе існування суспільства. Теоретична, а більш за все практична актуальність вивчення цієї дисципліни у закладах вищої освіти України набуває особливого значення сьогодні за умов подальшої демократизації суспільства, коли доля кожного з нас залежить від рівня функціонування політичних інститутів, дієвості та обґрунтованості політичних рішень.

Політичні знання, які репрезентують дану дисципліну, визначають, насамперед, можливості для аналізу політичних подій, які відбуваються в суспільстві, та одночасно спрямовуються на подолання гострої кризи всієї соціальної системи.

Предмет вивчення навчальної дисципліни «Політологія» – вивчення історії та теорії політики, політичного життя суспільства, засобів реалізації політичної влади, усіх інших компонентів, які становлять політичну систему, теорію політичної свідомості та поведінки, дослідження загальних проблем світової політики.

3. Мета і завдання дисципліни

Мета викладання дисципліни «Політологія»: ознайомлення студентів з основами сучасної політичної науки та закріплення знань про політичні інститути, процеси, явища.

Завдання вивчення дисципліни: формування системи знань про закономірності розвитку та функціонування політології, про основні елементи політичної системи, її інституційну, інформаційно-комунікаційну та нормативно-регулятивну підсистему, про сутність та функції соціально-політичної структури суспільства у діахронії та синхронії. Формування розуміння політичної системи як механізму формування та функціонування влади у суспільстві, важливого чинника стабілізації та розвитку політичного життя. Формування уявлення про особливості політичної системи України, усвідомлення власних прав та обов'язків як члена суспільства, цінностей громадянського (вільного демократичного) суспільства, верховенства права, прав і свободи людини і громадянина в Україні.

4. Формат дисципліни

Для денної форми навчання:

Викладання курсу передбачає для засвоєння дисципліни традиційні лекційні заняття із застосуванням електронних презентацій у поєднанні із практичними роботами, виконанням самостійно підготовлених завдань.

Форматочний (offline/Facetoface).

Для заочної форми навчання:

Форматочний (offline/Facetoface), у міжсесійний період – дистанційний (online).

5. Результати навчання

У результаті вивчення дисципліни студент повинен:

знати:

- систему знань про закономірності розвитку та функціонування політології, основні елементи політичної системи, її інституційну, інформаційно-комунікаційну та нормативно-регулятивну підсистеми, сутність та функції соціально-політичної структури суспільства у діахронії та синхронії;

уміти:

- характеризувати та оцінювати політичну систему як механізм формування та функціонування влади у суспільстві, як важливий чинник стабілізації та розвитку політичного життя;

- визначати особливості політичної системи України;

- усвідомлювати власні права та обов'язки як члена суспільства, цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства, верховенство права, прав і свободи людини і громадянина в Україні та світі;

набути соціальних навичок (soft-skills):

- здійснювати професійну комунікацію, ефективно пояснювати і презентувати матеріал, взаємодіяти в проектній діяльності;

- не байдуже ставлення до участі у громадських суспільних заходах, спрямованих на підтримку здорового способу життя оточуючих.

6. Обсяг дисципліни

Вид заняття	Кількість годин
Лекції	14
Практичні заняття	14
Самостійна робота	92
Всього	120

7. Ознаки дисципліни

Рік викладання	Курс (рік навчання)	Семестр	Спеціальність	Кількість кредитів / годин	Кількість місцевих модулів	Вид підсумкового контролю	Нормативна/вибіркова
2021/2022	I	2		4/120	2	Іспит	Вибіркова

8. Пререквізити

Ефективність засвоєння змісту дисципліни «Політологія» значно підвищиться, якщо студент попередньо опанував матеріалом таких дисциплін як «Історія та культура України», «Історія вітчизняної та світової культури», «Соціологія».

9. Технічне та програмне забезпечення/обладнання

У період сесії бажано мати мобільний пристрій (телефон) для оперативної комунікації з адміністрацією та викладачами з приводу проведення занять та консультацій. У міжсесійний період комп'ютерну техніку (з виходом у глобальну мережу) та оргтехніку для комунікації з адміністрацією, викладачами та підготовки (друку) рефератів і самостійних робіт.

10. Політика курсу

Академічна доброчесність:

Очікується, що студенти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлювати наслідки її порушення.

Відвідування занять:

Відвідання занять – важлива складова навчання. Очікується, що всі студенти відвідають лекції і практичні заняття курсу.

Пропущені заняття повинні бути відпрацьовані не пізніше ніж за тиждень до залікової сесії.

Поведінка на заняттях:

Недопустимість: запізнення на заняття, списування та плагіат, несвоєчасне виконання поставленого завдання.

При організації освітнього процесу в Центральноукраїнському національному технічному університеті студенти, викладачі та адміністрація діють відповідно до: «Положення про організацію освітнього процесу в ЦНТУ» (http://www.kntu.kr.ua/doc/doc/The_provisions_of_company_profile.pdf); «Положення про організацію вивчення вибіркового навчального плану та формування індивідуального навчального плану здобувача вищої освіти» (<http://www.kntu.kr.ua/doc/doc/vibir.pdf>); «Положення про дотримання академічної доброчесності науково-педагогічними працівниками та здобувачами вищої освіти ЦНТУ» (<http://www.kntu.kr.ua/?view=univer&id=50>); «Положення про систему забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти у ЦНТУ». Режим доступу: http://www.kntu.kr.ua/doc/doc/polozh_system_yakosti.pdf.

11. Навчально-методична карта дисципліни

Тема	Кількість годин		
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
Змістовий модуль 1			
Тема 1. Предмет, структура та функції політології. Об'єкт політології. Категорія «політичне». Предмет політології: сутність, форми, закономірності розвитку і функціонування політології, її місце й роль в житті суспільства.	2		4
Тема 2. Історичні етапи розвитку політичної науки. Політичні доктрини античності. Давньогрецькі міста-поліси як осередки політичного життя. Н. Мак'явеллі про політику держави, влади, спосіб її реалізації та закономірності політичного життя і норм християнської моралі. Теорія природного і волеустановленого права, походження і сутність держави та джерела влади, політико-правові аспекти свободи і справедливості у політичних доктринах Т. Гоббса та Дж. Локка. Політико-правова доктрина Ш. Монтеск'є. Ж.-Ж. Руссо і його концепція про «суспільний договір». Утопічно-комуністичні доктрини. Основні положення політичної думки представників німецької класичної філософії.		2	4
Тема 3. Політична система суспільства. Політична система як механізм формування і функціонування влади у суспільстві, чинник стабілізації і розвитку політичного життя. Основні елементи політичної системи, її інституційна, інформаційно-комунікаційна і нормативно-регулятивна підсистема. Особливості політичної системи України. Сутність та функції соціально-політичної структури суспільства.		2	4
Тема 4. Політичні режими. Поняття політичного режиму. Типи політичних режимів. Характеристика демократичного режиму. Плюралізм як основа досягнення демократичних цінностей (свободи, рівності, справедливості). Основні риси політичного режиму в Україні на сучасному етапі. Недемократичні політичні режими. Авторитарні або диктаторські режими. Особиста і «класова» диктатура. Зміст понять «диктатура», «тиранія», «деспотія». Тоталітаризм, його ознаки.	2	2	8
Тема 5. Держава як базовий соціальний інститут політичної системи суспільства. Походження і сутність держави. Позакласовий, класовий та загальноцивілізаційний підхід до аналізу сутності і походження держави, її призначення і функцій. Основні функції держави. Історичний розвиток української держави. Форми державного устрою: унітарна, федеративна, конфедеративна. Класифікація органів державної влади.	2	2	8
Тема 6. Правова, соціальна держава та громадянське суспільство. Теоретичні засади правової держави. Поділ влади: сутність, принципи і механізми взаємодії. Соціальна держава. Поняття громадянського суспільства. Сучасні концепції громадянського суспільства. Громадянське суспільство як сфера самоуправління вільних індивідів	2		4

та добровільно сформованих громадян. Головні інститути громадянського суспільства			
Тема 7. Поняття і форми демократії. Багатоманітність визначень демократії. Витоки та основні історичні форми демократії. Різновиди традиційних форм демократії в українській історії. Соціально-економічні основи демократичного суспільства. Типи демократії: безпосередня і представницька. Сучасні теорії демократії: ліберальна, плюралістична, елітарна, конкурентна.		2	6
Змістовий модуль 2			
Тема 8. Вибори та виборчі системи. Функція виборів у демократичному суспільстві. Вибори і суспільна стабільність. Організація та проведення виборів. Передвиборча кампанія. Принцип загального виборчого права. Основні виборчі системи. Мажоритарна система абсолютної та відносної більшості. Конкретно-історичні особливості мажоритарної системи. Пропорційна система. Виборчий метр або квота. Вплив виборчої системи на партійну систему суспільства. Референдум як пряме, безпосереднє звертання до виборців.	2		6
Тема 9. Вибори та виборчі системи			8
Тема 10. Політичні партії та громадсько-політичне об'єднання		2	6
Тема 11. Політичні партії та громадсько-політичне об'єднання. Об'єктивні основи появи і функціонування громадсько-політичних об'єднань, їх базові характеристики. Визначення понять «партія», «партійна система», «громадська організація». Типи партійних систем. Виникнення політичних партій в Україні наприкінці XIX – початку XX ст., їх програми і діяльність. Становлення багатопартійності в умовах незалежної України. Типологія сучасних політичних партій, об'єднань і рухів: за ідейним спрямуванням (національно-демократичні, ліберально-демократичні тощо)	2	2	8
Тема 12. Політична культура суспільства. Сутність, структура і функції політичної культури. Місце і роль політичної культури в загальній системі культури в політичному житті суспільства. Типи політичних культур. Політичний простір і політичний час життя діяльності суспільства. Характерні ознаки політичної культури сучасного політичного суспільства та проблеми його формування. Політична соціалізація. Специфіка взаємовідносин моралі і політики. Суть політичної етики. Моральні критерії політичної діяльності.	1		4
Тема 13. Світові ідейно-політичні доктрини. Функції політичної ідеології (створення позитивного образу здійснюваної політики, інтеграція суспільства, мотивація політичної поведінки). Основні ліві ідейно-політичні доктрини.			4
Тема 14. Світові ідейно-політичні доктрини. Основні ідейно-політичні течії сучасності. Лібералізм і неолібералізм. Консерватизм і неоконсерватизм. Марксизм і соціал-демократизм. Фашизм і неофашизм.	1		4
Всього	14	14	92

12. Система оцінювання та вимоги

Види контролю: поточний, підсумковий.

Методи контролю: спостереження за навчальною діяльністю здобувачів, усне опитування, письмовий контроль, тестовий контроль.

Форма підсумкового контролю: іспит.

Контроль знань та умінь здобувачів (поточний та підсумковий) здійснюється за кредитною трансферно-накопичувальною системою організації освітнього процесу в ЦНТУ. Рівень засвоєння студентом теоретичного та практичного навчального матеріалу оцінюється за стобальною та чотирирівневою шкалами оцінювання. Підсумкова оцінка виставляється після повного вивчення навчальної дисципліни та виводиться як сума проміжних оцінок за вивчення змістових модулів. Остаточна оцінка рівня знань студента складається з рейтингу з навчальної роботи, для оцінювання якої відводиться 60 балів, та рейтингу з атестації (іспит) – 40 балів.

Розподіл балів, які отримують студенти при вивченні дисципліни «Політологія»

Поточний контроль та самостійна робота																Підсумковий контроль		
Змістовий модуль 1								Змістовий модуль 2								Всього	Іспит	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	ЗК 1	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	ЗК 2			
3	3	3	3	3	3	2	10	3	3	3	3	3	3	2	10	60	40	100

Примітка: T1, T2, ..., T14 – тижні, ЗК1, ЗК2 – підсумковий змістовий контроль

Критерії оцінювання. Еквівалент оцінки в балах для кожної окремої теми може бути різний, загальну суму балів за тему визначено в навчально-методичній карті. Розподіл балів між видами занять (лекції, практичні заняття, самостійна робота) можливий шляхом спільного прийняття рішення викладача і студентів на першому занятті.

Рівень знань оцінюється:

«Відмінно» / «Зараховано» – здобувач вищої освіти досконало засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст навчальної дисципліни, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і будує відповіді, вільно використовує набуті теоретичні знання у процесі аналізу практичного матеріалу, висловлює власне ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок.

«Добре» / «Зараховано» – здобувач вищої освіти добре засвоїв теоретичний матеріал, викладає його аргументовано, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, має практичні навички, висловлює власні міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або у процесі аналізу практичного матеріалу.

«Задовільно» / «Зараховано» – здобувач вищої освіти, в основному, володіє теоретичними знаннями з навчальної дисципліни, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, додаткові питання викликають невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх з майбутньою діяльністю.

«Незадовільно» / «Не зараховано» – здобувач вищої освіти не опанував навчальний матеріал дисципліни, не знає наукових фактів,

визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі; відсутні наукове мислення, практичні навички не сформовані.

Переведення підсумкової оцінки за вивчення навчальної дисципліни, вираженої у балах, в екзаменаційну (залікову) за національною шкалою та шкалою ЄКТС здійснюється за відповідною шкалою.

Шкала оцінювання

Оцінка за шкалою ЄКТС	Визначення	Оцінка		
		За національною системою (іспит, диференційований залік: курсова робота, практика)	За національною системою (залік)	За системою ЦНТУ
A	ВІДМІННО – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	5 (відмінно)	Зараховано	90–100
B	ДУЖЕ ДОБРЕ – вище середньогорівня з кількома помилками	4 (добре)	Зараховано	82–89
C	ДОБРЕ – в цілому правильна робота з певною кількістю грубих помилок			74–81
D	ЗАДОВІЛЬНО – непогано, але зі значною кількістю недоліків			64–73
E	ДОСТАТНЬО – виконання задовольняє мінімальні критерії	3 (задовільно)	Зараховано	60–63
FX	НЕЗАДОВІЛЬНО – потрібно попрацювати перед тим, як перескласти	2 (незадовільно)	Незараховано	35–59
F	НЕЗАДОВІЛЬНО – необхідна серйозна подальша робота			1–34

Критерії оцінювання знань і вмінь здобувачів визначені [Положенням про організацію освітнього процесу в ЦНТУ](#) (С. 28-31).

13. Рекомендовані джерела інформації

Базові

1. Кирилюк Ф. М., Батрименко О. В. Історія зарубіжних політичних вчень: Навч.-метод. посібник. – К.: ТОВ «XXI століття: Діалог культур», 2005. – 256 с.
2. Політологія: підручник для студентів вищих навчальних закладів / Заред. Цвиха В. Ф., Батрименко О. В. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2009. – 629 с.
3. Політологія: Навчально-методичний комплекс: Підручник / заред. Кирилюка Ф. М. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 704 с.
4. Політологія: підручник [для студентів вищих навч. закладів] / за ред. О. В. Бабкіної, В. П. Горбатенка; [В. Г. Антоненко та ін.]. – 3-тє вид., переробл., доп. – Київ: Академія, 2008. – 568 с.
5. Політологічний енциклопедичний словник / В. Б. Авер'янов, І. В. Алексеєнко, С. С. Андрєєв та ін.; В. П. Горбатенко (упоряд.), Ю. С. Шемшученко та ін. – К., 2004. – 428 с.

6. Філософія політики: Хрестоматія. В 4-х т. / Редакційна колегія: Л.В.Губерський, В.П.Андрущенко, М.І.Бойченко та ін. – К.: Знання України, 2003.

7. Шляхтун П.П. Політологія: історія та теорія: Підручник / П.П. Шляхтун. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 472 с.

Допоміжні:

1. Аляев Г.Є. Політологія: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – Полтава: АСМІ, 2007. – 280 с.

2. Арістотель Політика. Пер. з давньогрецької та передм. О. Кислюка. К.: Основи, 2003. – 239 с.

3. Арон Р. Демократія та тоталітаризм. – М., 1993.

4. Арон Р. Мирів і наміж ними. – К.: Юніверс, 2000. – 686 с.

5. Батрименко О.В. Особливості сучасних збройно-політичних конфліктів: Дис... канд. політ. наук: 23.00.02 / Київський національний університет імені Тараса Шевченка. – К., 2005. – 185 с.

6. Бек У. Жизнь в мировом обществе риска: космополитический поворот // Вестник Московского университета. серия 12: политическая наука, 2012. – №5. – с. 35-52.

7. Бенетон Ф. Введение в политическую науку / Пер. с фр. – М.: Издательство «Весь мир», 2002. – 368 с.

8. Бенедикт Андерсон. Уявлення спільноти: Міркування щодо походження й поширення націоналізму. Друге, перероблене видання, «Критика», Київ – 2001. – 272 с.

9. Бжезинський З. Велика шахівниця. – Львів-Ів.-Франківськ, 2000. – 236 с.

10. Бжезинський З. Світова шахівниця // ПiК. – 2000. – №3-7.

11. Бодуен Ж. Вступ до політології / (Пер. з фр. О. Марштуненко) – К.: Основи, 1995. – 174 с.

12. Вебер М. Основные понятия стратификации // Социс. – 1994. – №5.

Інформаційні ресурси

1. <http://www.coe.kiev.ua/index.html/> Сайт містить загальні відомості про Раду Європи: статут, мету, країни-члени РЄ, країни-кандидати тощо. Набір правових документів. Інформація про становище України в Раді Європи.

2. <http://www.cia.gov/> Портал Центрального розвідувального управління США. Розділ Library/Publications/The World Factbook надає ресурс, який висвітлює всесторонню, в тому числі статистичну, інформацію про більше ніж 250 держав світу. В тому ж розділі, в посиланні World Leaders, — матеріали про голів держав і склади уряду майже всіх країн світу.

3. <http://portal.rada.gov.ua/rada/control/uk/index> Бібліотека Верховної Ради України.

4. <http://www.ucipr.kiev.ua/> На сайті українського незалежного центру політичних досліджень — електронний журнал «Пріоритети», публікації статей, круглі столи, фокус-групи, конференції, семінари, моніторинги.